

‘Wij horen er helemaal niet bij’

*Herdenken we de Tweede Wereldoorlog wel op de juiste manier? Steeds meer mensen vinden van niet. In de EO-documentaire **Gaat dit over ons?** vertellen ze waarom. Onder hen schrijver Robert Vuijsje.*

TEKST: BRAM DE GRAAF, BEELD: ANP, CORNÉ VAN DER STELT

Hé, dat ben ik”, zei de dertienjarige Samuel Vuijsje toen hij onlangs met zijn vader, auteur Robert Vuijsje (52), het Nationale Holocaust Namenmonument in Amsterdam bezocht. Onder de 102.000 namen van de Nederlandse slachtoffers van de Holocaust zag hij ‘Samuel Vuisje’ staan, tussen tientallen mensen met de achternamen ‘Vuijsje’ en ‘Vuisje’ (de volkere tak van de familie, aldus de schrijver). De opmerking van zijn jongste zoon raakte hem enorm. Sinds zijn jeugd gaat Robert Vuijsje elke Dodenherdenking naar het verzetmonument op de Apollolaan in Amsterdam-Zuid. In 1944 werden daar 29 mannen gefusilleerd na de moord op een beruchte SD’er. “Mijn lagere school lag vlakbij”, zegt hij. “Ook nadien bleef ik daar komen; het werd een soort reünie met oud-klasgenoten uit de buurt, Joodse en niet-Joodse. We voelden allemaal nog iets van het trauma van onze ouders en grootouders. Dat heeft de huidige generatie nauwelijks meer.”

Robert
Vuijsje

De laatste jaren is het gevoel dat Vuijsje altijd bij 4 mei had, veranderd. En dat is niet alleen bij hem het geval. De wijze waarop in Nederland de Nationale Dodenherdenking plaatsvindt, wordt steeds meer bekritiseerd door de slachtoffers van de Tweede Wereldoorlog en hun nazaten. Niet alleen in Joodse kring, maar ook in die van Sinti en Roma en

Indische Nederlanders. Reden voor filmmakers Karin van Coeverden en Alfred Edelstein om de documentaire *Gaat dit over ons?* te maken. “De meeste geïnterviewden vinden dat alles op één hoop wordt geveegd, mede door de toevoeging van naoorlogse getroffen en zoals de Libanon- en Bosniëveteranen. Daardoor dreigt het zicht op de slachtoffers van ‘40-’45 uit beeld te verdwijnen”, laat Edelstein weten.

Monument

Vuijsje herkende zich daarin en werkte daarom mee. “In het bestuur van het Nationaal Comité 4 en 5 mei, dat uit twaalf mensen bestaat, zitten maar enkele Joden”, zegt hij. “Op 4 mei zijn er op de Dam altijd twee sprekers: een in de Nieuwe Kerk vóór 20.00 uur en een daarna bij het monument. Toevallig zijn die dit jaar allebei Joods, maar de afgelopen jaren niet. De gedachte is: de Joden zijn nu aan de beurt geweest, volgend jaar weer twee anderen. Maar wij Joden hebben een groot historisch besef.” De Internationale Herdenkingsdag voor de

Herdenkingen

● *27 januari: Internationale Herdenkingsdag voor de Holocaust*
De dag waarop in 1945 het vernietigingskamp Auschwitz werd bevrijd is sinds 2005 wereldwijd Holocaust Memorial Day. Vindt in Nederland plaats in Amsterdam.

● *4 mei: Nationale Dodenherdenking*
Op deze dag herdenkt Nederland alle Nederlandse slachtoffers sinds de Tweede Wereldoorlog; militairen en burgers die stierven in oorlogssituaties en bij vredesoperaties.

● *15 augustus: Nationale Indiëherdenking*
Bij het Indisch Monument in Den Haag worden de slachtoffers van de Japanse bezetting van het voormalig Nederlands-Indië en het einde van de Tweede Wereldoorlog daar herdacht.

'In het bestuur van Nationaal Comité 4 en 5 mei zitten slechts enkele Joden'

Holocaust in januari heeft voor hem niet dezelfde betekenis als '4 mei'. "Een wereldwijde Holocaustherdenking die in Nederland nauwelijks leeft, kan niet de plaats innemen van de Nationale Dodenherdenking. Dat mag geen argument zijn om de herdenking op 4 mei te veranderen. Ongepast, vind ik." Nergens zijn tussen 1933 en 1945 procentueel zo veel Joden omgekomen als in Nederland, 102.000 van de 140.000. "Veel van mijn familieleden zijn vermoord in Sobibor en Auschwitz. Het is té makkelijk om te zeggen: 'We waren bezet en konden er niets aan doen.' Feit is dat de hele Nederlandse infrastructuur de vervolging van de Joden heeft vergemak-

kelijkt. Het openbaar vervoer, de politie, gemeenteambtenaren; ze hebben allemaal actief meegewerkt. In de landen om ons heen hebben ze veel actiever hun Joden beschermd."

Minderheden

Vuijsje vindt daarom dat de Nederlandse Joden er tegenwoordig bekaaid af komen op 4 mei. "In een tijd waarin representatie van minderheden overal zo belangrijk wordt gevonden, vaak door het letterlijk tellen van de poppetjes, is het wonderlijk dat Joden geen grotere hoofdrol spelen op 4 mei. De gedachte lijkt: jullie horen toch gewoon bij de autochtone meerderheid in Nederland? Wij weten: als

het erop aankomt, horen we er helemaal niet bij."

Daarom pleit hij ervoor om op 4 mei alleen de slachtoffers van de Tweede Wereldoorlog te herdenken; verzetsstrijders, soldaten, burgers enzovoorts. "Als je daar andere gewapende conflicten bij haalt – sommigen willen nu zelfs de oorlog in Oekraïne opnemen – verwatert dat. En het lijkt me logisch dat de aller-grootste getroffen groep, de Joden, ook de grootste rol speelt bij zo'n herdenking."

Die herdenking moet altijd blijven, vindt hij. Voor zoon Samuel en zijn nakomelingen. "Veel Nederlanders stemmen op extreemrechtse partijen. Wat zij roepen over minderheden en mensen met een migratieachtergrond is schokkend. Herdenken houdt ons waakzaam."

[GAAT DIT OVER ONS? | WOENSDAG | NPO 2 | EO | 22.50]